



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 503/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/165/2013 z 21. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/165/2013 z 21. decembra 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/165/2013 z 21. decembra 2020 **zrušuje** a vec mu **vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 503/2021 zo 16. septembra 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 16. marca 2021, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 1 ods. 1, na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 2 a 3, na vyjadrenie ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“). Tiež navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie a priznať náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o zaslanie všetkých vyjadrení Slovenskej republiky adresovaných Európskemu súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike a [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike v celom znení aj s prílohami. Ministerstvo rozhodnutím z 15. marca 2013 nesprístupnilo požadované informácie. Minister spravodlivosti Slovenskej republiky rozhodnutím z 23. apríla 2013 rozklad zamietol a potvrdil rozhodnutie z 15. marca 2013.

3. Sťažovateľ sa žalobou doručенou krajskému súdu 25. júna 2013 domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej Slovenskej republiky – Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 23. apríla 2013. Krajský súd rozsudkom č. k. 2S/165/2013 z 21. januára 2015 správnu žalobu zamietol. Najvyšší súd Slovenskej republiky o odvolaní sťažovateľa (podľa Občianskeho súdneho poriadku, pozn.) uznesením č. k. 6Sžo/161/2015 z 8. augusta 2017 rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Následne krajský súd rozsudkom z 28. marca 2018 žalobu opätovne zamietol.

4. Najvyšší súd o kasačnej sťažnosti sťažovateľa rozsudkom č. k. 2Sžik/1/2019 z 8. júla 2020 rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie ministerstva spravodlivosti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania. Vyšší súdny úradník krajského súdu uznesením z 10. novembra 2020 priznal sťažovateľovi náhradu trov konania 140 eur za súdne poplatky a 1 521,07 eur náhradu trov právneho zastúpenia. Sudca krajského súdu na sťažnosť ministerstva bez jej predchádzajúceho doručenia sťažovateľovi napadnutým uznesením z 21. decembra 2020 znížil priznanú náhradu trov právneho zastúpenia o sumu 312,34 eur, teda na 1 208,73 eur.

5. Podľa názoru sťažovateľa krajský súd rozhodol o sťažnosti žalovanej ešte pred tým, než by mu ju vôbec doručil, a teda bez faktickej možnosti vyjadriť sa. Ďalej uviedol, že sťažnosť žalovanej doručil krajský súd sťažovateľovi 31. decembra 2020. Sťažovateľ sa k sťažnosti vyjadril 12. januára 2021, avšak krajský súd už, ako ústavný súd uvádza, rozhodol uznesením z 21. decembra 2020. Z uvedených dôvodov sťažovateľ vyvodzuje porušenie zásady

kontradiktórnosti konania, opierajúc sa o nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 220/2018. Tiež poznamenal, že krajský súd v obdobných veciach sťažovateľa rozhodol rozdielne.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

6. Krajský súd k námietke sťažovateľa o doručovaní sťažnosti žalovaného z 20. novembra 2020 sťažovateľovi uviedol, že „*tento úkon sa uskutočňuje štandardne bez písomného pokynu predsedu senátu, pričom sa jedná o zaužívanú prax. Sťažnosť žalovaného bola právnemu zástupcovi žalobcu (sťažovateľa) odoslaná dňa 15.12.2020 a doručená uplynutím úložnej lehoty s fikciou doručenia dňa 31.12.2020*“. Ďalej uviedol, že sťažnosť žalovaného proti uzneseniu o výške náhrady trov konania pripravoval vyšší súdny úradník, ktorý nedopatrením neupozornil predsedu senátu na nedoručenie sťažnosti žalovaného sťažovateľovi v čase rozhodovania a pripravil koncept uznesenia o sťažnosti tak, ako keby sťažnosť už bola sťažovateľovi úspešne doručená a sťažovateľ sa k sťažnosti nevyjadril. Teda vyšší súdny úradník opomenul preveriť deň doručovania sťažnosti žalovaného sťažovateľovi. K zníženiu náhrady trov právneho zastúpenia o 312,34 eur uviedol, že úkony (i) porada s klientom zo 4. decembra 2017 a (ii) písomne podanie na súd týkajúce sa veci samej z 18. decembra 2017 sťažovateľovi ako právnemu zástupcovi neboli priznané, pričom po posúdení veci ich krajský súd vyhodnotil ako neúčelné a neodôvodnené. Podľa názoru predsedu senátu ani sťažovateľovo vyjadrenie k sťažnosti by nemalo vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia o sťažnosti žalovaného. Krajský súd v závere konštatuje, že podľa § 49 ods. 1 a 2 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) nemusí byť sťažovateľ, ktorý má právnické vzdelanie, zastúpený advokátom, avšak sťažovateľ je v početných konaniach zastúpený advokátom len formálne a pred súdom prevažne vystupuje a k meritu veci sa vyjadruje sám. Preto sa krajskému súdu konanie sťažovateľa javí ako účelové a motivované snahou o vznik trov konania.

7. Sťažovateľ vo svojom ďalšom podaní uviedol, že sťažnosť žalovaného mu bola zaslaná len na vedomie bez lehoty na vyjadrenie. Ďalej tvrdil, že krajský súd sa odklonil od rozhodovacej činnosti nielen vlastného senátu, ale aj iných senátov krajského súdu. Poukázal na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 81/2019 z 13. februára 2020, v ktorom ústavný súd vyslovil porušenie jeho práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v totožnom konaní a postupom najvyššieho súdu v konaniach sp. zn. 6Sžo/161/2015, sp. zn. 2Sžik/3/2018 a sp. zn. 2Sžik/1/2019. Žalovaný sa nepriznania nároku na náhradu trov konania vôbec nedomáhal. Tiež uviedol, že všetky jeho konania sú meritórne ukončené v jeho prospech s priznaním mu náhrady trov konania, z toho 8 rozsudkov bolo zrušených pre zmätočnosť a nedostatočné odôvodnenie.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým

a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

9. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

10. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

11. Ústavný súd už vyslovil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v inej veci so záverom, že kontradiktórnosť konania je právny princíp, ktorý sa vzťahuje aj na konanie o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania, pričom pred rozhodnutím sudcu okresného súdu o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady nebola sťažnosť strany doručená na vyjadrenia druhej strane (III. ÚS 220/2018).

12. Z pohľadu ústavného práva ide len o ďalší prejav nedodržania princípu kontradiktórnosti, ktorý sa v prípade opravného konania prejavuje aj tým, že opravné prostriedky sa druhej strane doručia na vyjadrenie. Princíp kontradiktórnosti musí viesť ku koncentrácii rozhodovania o protichodných námietkach strán. Pritom vôbec nie je podstatné, či je sťažnosť proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka dogmatikou civilného procesu systematizovaná ako opravný prostriedok (III. ÚS 148/2021).

13. Ústavný súd k čl. 47 ods. 3 ústavy dodáva, že nedoručenie opravného prostriedku na vyjadrenie druhej strane vytvára stav nerovnosti účastníkov konania v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasťou práva na spravodlivý proces (I. ÚS 100/04 obdobne aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/141/2010 a sp. zn. 5Cdo/200/2010).

14. V postupe, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozhodnutia, tento princíp dodržaný nebol. Rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka bolo napadnutým rozhodnutím zmenené bez toho, aby sa k nemu mal sťažovateľ možnosť vyjadriť sa. Porušením princípu kontradiktórnosti došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd si pritom osvojuje argumentáciu nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 220/2018, ktorá je súčasťou aj sťažnostnej argumentácie. Ústavný súd princíp kontradiktórnosti v uvedenej veci neabsolutizoval, no ústavný súd so zreteľom na okolnosti prípadu (prax krajského súdu v iných prípadoch) nevidel dôvod na odklon od týchto záverov.

III.1. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1, čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 2, čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu:

15. Sťažovateľ navrhol vysloviť porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu „v spojení“ s čl. 1 ods. 1 ústavy, podľa ktorého Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát, neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo. Uvedená referenčná norma negarantuje fyzickým osobám a právnickým osobám žiadne základné práva a slobody, ale je adresovaná ako príkazy všetkým orgánom verejnej moci pri realizácii ich vrchnostenských úloh. V konaní

podľa čl. 127 ods. 1 ústavy však ústavný súd chráni základné práva a slobody sťažovateľov. Prioritne teda v konaní o ústavnej sťažnosti nejde o kontrolu súladu postupov a rozhodnutí orgánov verejnej moci s ústavou, ale o poskytovanie účinnej ochrany základným právam a slobodám sťažovateľov.

16. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

17. K sťažovateľom namietanému porušeniu základného práva na právnu pomoc (čl. 47 ods. 2 ústavy) a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom (čl. 48 ods. 2 ústavy) najvyšším súdom tým, že krajský súd mu nezaslal na vyjadrenie sťažnosť žalovaného proti uzneseniu súdu, ústavný súd uvádza, že tak EŠLP, ako aj ústavný súd v minulosti takýto lapsus zo strany konajúcich súdov opakovane považovali za porušenie práva účastníka konania na rovnosť zbraní, v širšom na kontradiktórnosť konania (rozsudok EŠLP z 13. 1. 2015 vo veci [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 17127/12, rozsudok EŠLP zo 4. 10. 2011 vo veci [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 35090/07, body 84 – 86, rozsudok EŠLP z 27. 4. 2010 vo veci [REDAKOVANÉ] a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 23083/05, bod 29) ako aj judikatúru ústavného súdu (II. ÚS 584/2011, I. ÚS 276/2016, III. ÚS 32/2015).

18. Krajský súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa uznal nedoručenie sťažnosti žalovaného sťažovateľovi, pričom poskytol ústavnému súdu svoj pohľad na dôvody takéhoto postupu vrátane priznania pochybenia. Z dôvodu, že ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu s deklarovaním porušenia základných práv na súdnu ochranu, na rovnosť účastníkov konania i práva na spravodlivý proces, implicitne zahŕňajúcich obsah referenčných noriem v tejto časti odôvodnenia nálezu, v spojitosti s pridržaním sa princípu zdržanlivosti a minimalizácie zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, v agende trov konania už nevyсловil porušenie uplatnených práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 2, čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy. Zdržanlivosť ústavný súd pretavil aj do rozhodnutia v časti práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, podľa ktorého každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok a nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Obmedzenie sťažovateľom tvrdeného peňažného majetku (výška trov konania) je výsledkom zákonom predpokladaných konštrukcií, o ktorých správnosti ich použitia bude možné rozhodnúť v ďalšom konaní. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti v tejto časti sťažovateľa tiež nevyhovел.

IV.

Zrušenie napadnutého uznesenia a náhrada trov konania

19. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základných práv sťažovateľa, podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

20. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 576,12 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu